

Pályázatok

A NAGYSIMONYI AUT. ORTH. IZR. HITKÖZSÉG kántor-metszői állásra pályázatot hirdet. Fizetés havi 100 pengő. Pályázótól megkiván-
tatik, hogy három orth. rabbitól ké-
pesítése és magyar állampolgár le-
gyen. Családi állapot és életkor meg-
jelölendő. Próbára csakis meghívot-
taknak lesz az utiköltség megtérítve.
Kóhn József
hitk. elnök

Utazók figyelmébe!

Nagy dobos máj Pengő 1.20-tól.
Vasutasutazóknak árengedmény.
Ugyanott **cukorbetégek**,
részére mindenféle bel- és külföldi
tápszerek: **Schwarz Gábor**
orth. kóser füstöltárú és csemege
üzlete
Budapest, Népszínház-u. 42-44.

Üzletáthelyezés!

30 év óta fennálló üzletemet
Kertész ucca 43. sz. alól
VI., KIRÁLY UCCA 58.
szám alá helyeztem át.
Telefon: Aut. 240-85.

SEIDNER LIPÓT

posztó, divatszövet és szabókellé-
kek áruháza
Billiárd, játékasztal- és íróasztal
posztók. — Ebédlőasztal, padló
és dekoráció filcek.

Gumiharisnyár

Fűzők
Gyógyhaskötők

és
egészségügyi cikkek

Magyar Kötőgyár B.T.

IV., Kristóf-tér 6
IV., Kossuth Lajos-u. 8
VIII., Ulloi-ut 40
I., Krisztina-tér 3
TELEFON TELEFON

Apróhirdetések

Minden szó egyszeri beiktatása 16,
vastagon szedett betűkből 32 fillér.

JELIGÉS levelek továbbításához
szükséges portó okvetlen melléke-
lendő!

LEGEREDMÉNYESEBBEN közve-
tít házasságot Sáfrán Jenő, Mis-
kolc, Széchenyi u. 57.

HUSZONKÉT esztendő óta közve-
tít házasságokat Nagy Jenő, Rá-
kóczi-ut 57/b. Telefon. Cégnélküli
levelezés.

FIATAL, házas hugom részére ke-
resek talmudban jártas 25-30 éves
szakképzett óras-ékszerészt. Szép
existencia biztosítva. Hozomány
kézpénz. Jelige „Magyar állam-
polgár”

FÉRJHEZADNÁM 24 éves intelli-
gens, csinos, jövedelmező iparág-
gal rendelkező leányomat, jömeg-
jelenésű, szombattartó, existen-
ciával rendelkező fiatalemberhez.
Hozomány: 7000 pengő. Jelige:
„Érdem szerint”.

NŐÜL vennék orthodox családból
való nőt, akinek a hozománya egy
részéből kitanulnék valami szak-
mát. Választ „Becsületes és szor-
galmas” jeligére, a kiadóbivatalba
kérek.

KIZARÓLAG előkelő körökben, há-
zasságokat legdiszkrétebben köz-
vetít, Meisels héber könyvkeres-
kedés és táliszszövőde, Rombach
ucca 8. A Rombach templommal
szemben. — Bármily könyv meg-
vásárlásáért, levelezőlap hívásra,
hához megyek.

VARRÓGÉPEK, kerékpárok gyári
eladása részletre. Löwinger Gyula
Győr, Hid-utca 17.

MACZESZ-SISZERT KERESUNK.
Ajánlattevők jelentsék be igényei-
két és referenciáikat az Orth. Izr.
Hitközségnél, Szombathely.

VOLT TALMUDISTA, jelenleg bór-
szakmában, állást cserélné, esetleg
vas- és épületfakereskedésbe is.
„Törekvő” jeligére.

VIDEKI fiatalember ajánlkodik
chümes és gemore tanítására, egy-
szintén elemi iskolák korrepetálá-
sára. Üzletben jártas. „Szerény
igény” jeligére.

FESTÉKESEKNÉL, fűszereknél
bevezetett ügynökök felveszek.
Klein, Rózsa-u. 95.

BÓCHEREK figyelmébe! Purim-
spielokat 1, 2, 3, 4 és 5 felvonás-
ban, 1-től 10 személyesig, legol-
csóbban szállítok pénz előzetes be-
küldése mellett, vagy utánvéttel.
Árak 1 P-től 16 P-ig. Meg nem fe-
lelőt becserélek vagy a pénzt visz-
szakküldöm. Reich Béla, Nyirbátor,
Piac-tér 24.

TEHETSÉGES 86 éves ember, min-
denhez ért, raktárnoki, hitközségi
vagy bármely más állást elvállal.
Kitűnő munkaerő minden téren.
Ajánlatokat „Vallásos” jeligére a
kiadóba kér.

TÖNKREMENT terménykereskedő
állást keres, sámesz, melámed vagy
hasonlót. Jelige: „Talmudtudós”.

VALLÁSOS fiatalember, ki többféle
szakmában jártassággal bír, elvál-
lal bárminemű állást. Feltétlen
megbízható és jó munkaerő. El-
megy vidékre is. Esetleg gyerme-
kek tanítását, ivri, chümis, rási és
mishnájezt elvállal. Levelet „Vidék
21” jeligére a kiadóba kér.

KÓSER háztartáshoz azonnali belé-
pésre perfekt főzőnő felvétetik.
Steiner szeszkereskedés, Kapuvár.

SZÉP PAPIRHÉJU diót á 88 fill.,
aprószemű fehér babot (zwerge-
bohnen) á 86 fillér, nagyszemű
tisztá lencsét 58 fill., szép mandu-
lát 70 filléres árban szállít után-
vét mellett: Mandl Márton, Gyön-
gyös.

JÖMEGJELENÉSÜ 24 éves fiatal-
ember, önálló cipész, volt bócher,
magnósülne 2-3000 pengő hozomá-
nnyal. Cim kettőslapon a ki-
adóban.

75 ÉVES betegen fekvő özv. asszony
könnyörög hittestvéreihez, hogy
segítsék őt a nagy nélkülözéseiben
és nyomorában. Özv. Márkus
Miksané, Bpest, Petneházi-utca
11/a, fidsz. 11.

PURIMELŐADÁSOK! Rendezők
figyelmébe! Ha elsőrangú erkölcsi
és anyagi sikert akarnak, úgy for-
duljanak bizalommal Holzschlag
Sámuelhez, ki rendez, játszik,
maszkíroz. magyar, német és jid-
dis nyelven. Pest környékén is.
Holzschlag Sámuel, Dob-utca 21.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Spatz, Henrik könyvnyomdája
Budapest, VII., Kertész-utca 21.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ל'י

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Sip ucca 10. sz.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Hitközségeink egyik fontos etappe-ja

A magyarországi orthodox-neológ
viszony abban a percben vesztett
régii feszültségéből, amidőn az a be-
látás győzedelmeskedett, hogy elvi-
leg, hitbéli dolgokban a két frakció
sohasem találkozhatik, de ha a val-
lási elveket nem érintő, közérdekű
gyakorlati munkáról van szó, az
együttműködés igenis lehetséges. S
különösen hasznos dolog az ortho-
doxia számára mindazt az üdvöset,
amit a másik táborban lát, megsziv-
lelni s amennyiben a vallási szem-
pontok s egyéb viszonyok megene-
dik, megvalósítani nálunk is. Ebből
az okból kifolyólag igazán üzenetlen
örömmel látjuk, hogy a neológ hit-
községek életében igen öröndetes
intézmény van készülöben, amely-
nyiben a nem-orthodox *Izraelita
Hitközségi Tisztviselők és Alkalma-
zottak Egyesületének* a nyugdíjgye-
sület megalkotása körüli fáradozá-
sát már majdnem a teljes siker kor-
ronázta meg. Ebben a munkában ré-
sze van az egyesületnek, de eldöntő
fontosságú a kultuszminiszternek
két év előtt kiadott rendelete lett.
Ez a rendelet az ország hitközségei-
hez fordul, hogy állítsák föl alkal-
mazottaik nyugdíjintézetét, külön-
ben megfontolás tárgyává teszi a
miniszter, vajjon az 1928. évi 40. tör-
vények, amely az agkori biztosítá-
sról szól, ne terjesztessék-e ki, a
hitközségekre is. Ez utóbbi eset nem
lett volna kellemes az alkalmazot-
takra, mert negyven évi szolgálat
után csupán 50 százalék nyugdíjat
biztosít. A kényszer pedig nem mód-
ja az ilyen dolgok elintézésének. Ép
ezért igyekeznek a kongresszusi zsi-
dóság vezetői, hogy saját nyugdíj-
pénztár felállításával jóval kedvez-
őbb nyugellátást nyerjenek a tiszt-
viselők. Igaz, van a tervezett intéz-
ménynek egy árnyékoldala, amelyen
egyelőre nem lehet segíteni s ez: az
50 éves korhatár. Ötven éven felül-
iek nem lehetnek tagjai a nyugdíj-
egyesületnek s így tehát azok, akik

nehézséggel elvetik a magot, nem
fognak arathatni s csak a jövő gene-
rációért dolgoznak. A számítások
megvannak, a jelentkezések száma
biztató s így alighanem a megvaló-
sulás stádiumába lép a kongresszusi
hitközségi tisztviselők ama reménye,
hogy hosszú szolgálat után az élet
alkonyán ne legyenek a nincstelen-
ségnek, a bizonytalanságnak vagy a
lealázó könyörödományra való rá-
szorultságnak kitéve.

Ami a nyugdíjintézet megalkotá-
sánál erkölcsileg is szép, az, hogy a
munkában résztvevőnek a kongressz-
susi zsidóság előkelői: főrabbi,
hitközségi elnökök, egy kuriai bíró,
országgyűlési képviselő stb. Mindez
azt bizonyítja, hogy a tisztviselők
ügyének jogosultságáról meg van-
nak győződve az illetékesek. A kér-
dés illetlen való állása fölött minden
orthodox zsidó csak örülhet. A példa
hatni fog, mert hatnia kell. Egyfelől

a neológ tisztviselők ügyének elin-
tézése, másfelől az állami kényszer
kialátása siettetni fogja az orthodox
tisztviselők fáradozásának megérle-
lését. Hisz az orthodox hitközségek-
nek a legteljesebb módon alkalma-
van morális ténykedést kifejtetni: a
magasabb parancsot saját akaratból
fakadó kötelesség gyanánt teljesíte-
ni. Az orthodox hitközségi tisztvi-
selők nagyon rászorulnak agkori
biztosításra, részben mert sokkal
több a kis hitközség igazán éhbéren
tengődő alkalmazottja, részben azért,
mert orthodox tisztviselők körében
ritkább a gyermekek oly mérvű el-
helyezkedése, hogy azok segítségére
lehessenek szüleiknek majdnem életük
alkonyán. Az orth. hitközségek belső
mege erősödésének egyik igen fontos
etappe-ja lesz a tisztviselők helyze-
tének intézményes megjavítása, ame-
lyen — ugy tudjuk — a Központi
Iroda is fáradozik.

Rabbibeiktatás Ungváron

Ungvár, ahol egykor a *Maraham
Asch* tanította a Tórást s ahol utána
kiváló gaonok működése hirnevet
szerzett a hitközségnek, egy idő óta
hitközségi viszályok szinterévé lett.
Ha szlovenszkói, illetve ruszinszkói
hitközségekben dúló pártoskodásról
volt szó, akkor két év óta Ungvárt is
emlegették. A *chazokó*-párt s a *cha-
zokó* jogát el nem ismerő, u. n. hit-
községi párt állandó feszültségben
tartotta a községet.

Most azt jelentik nekünk, hogy a
czéhlemi főrabbi, R. Refoél Kohn —
a mult számunkban ismertett ne-
hézségek eliminálása után — hétfőn
este tartotta bevonulását az ungvári
hitközségbe. Híveinek nagy tömege
kísérte gépkocsikon Kassáról Ung-
várra, ahol határtalan lelkesedéssel
fogadták. A nagynevű főrabbi rö-
viddel megérkezése után, a templom-
ban hatalmas erejű székfoglaló be-
szédet tartott, mely a lelkes hive-

ket valósággal magával ragadta.
Tőlünk, mint az események hű
krónikásától, távol áll minden állás-
foglalás. A *chazokó* körüli viszály
jelenleg majdnem olyan általános
kérdés lett, amilyen annak idején,
vagy 150 évvel ezelőtt, az a kérdés
volt, hogy vajjon a *Jaavétz*-nak (R.
Jákajv Emden) vagy a *Rebbe Reb
Jajnoszonak* van igaza? Akkor
mindenki érdekelve volt a kérdés-
ben, mindenkinek véleménye támadt
s így bármilyen véleménynyilvánítás
— érintett valakit. Nem szólunk te-
hát a *chazokó* mellett, sem ellene.
Feltételezzük azonban, hogy a tudós
czéhlemi főrabbi Ungvárra való ér-
kezése a konszolidáció biztos jele s
ennek nyomán a hitközségi béke be-
következése várható; az a korszak,
amikor a hitközségi tagok harcaikat
— a *gemóre lapjain*, az érvek fegy-
verével fogják vívni. Ez a szent há-
boru illik a *M. Asch* hitközségéhez.

A Rohling-Luzsénszky eset

— Aki sokszor halt meg. —
Salzburgi jelentések szerint ott halt meg Rohling, katolikus pap s nyugalmazott teológiai tanár 92 éves korában. Neve az emberi korlátosság s zsidógyűlölet történetében meg fog maradni. Prágai egyetemi tanár korában irt egy röpiratot „Der Talmudjude” címen, amelyben a vérvádat akarja igazolni. E röpiratával a tisztaeszlári vérvád rendezői akarta segíteni kárhozatos munkájukban. 1883-ban a tisztaeszlári pör alkalmával szakértőként jelentkezett a magyar bíróságnál s a Talmudból akarta bizonyítani a zsidók ellen emelt vérvádat. Dr. Bloch S. I. rabbi és szerkesztő ekkor feltűnést keltő nyílt levelet intézett Rohlinghoz, amelyben hamisítással, hazugsággal és hamis esküvel vádolta. Rohling pört indított, de az ítélethozatalra kitűzött napon elejtette panaszát. Ennek az lett a következménye, hogy le kellett mondania tanárságáról.

Rohlingról ezenkívül híres keresztény tudósok, mint Delitsch, Nöldeke bebizonyították, hogy hamisan idéz a talmudból, amelyet nem ismer, mert összes tudományát az 1700 körül íródott Eisenmenger-féle „Entdecktes Judentum” c. könyvből vette. Eisenmenger igen tudós ember volt, évtizedeken át tanult talmudot, csak azért, hogy megbosszulja magát a zsidókon, akik nem akarnak áttérni a kereszténységre, azzal, hogy nevétségessé teszi a talmudot egyes, az összefüggésből kiragadott idézetek kipellengérezésével. Eisenmengert a katolikusok nem szerették, mert a katolikusokat is gyűlölte és könyvét el is tiltotta I. Lipót császár, katolikus körök közbenjöttére. Mindez azonban nem akadályozta meg 170 évvel később Rohlingot, a katolikus papot, hogy a katolikus-

ellenes Eisenmengert ne vonultassa fel a zsidók ellen. Rohling iratait csúfos bukása után a pápa indexre tette, azaz a tiltott s olvasásra meg nem engedett könyvek közé sorolta. Mindennek felemlítése nemcsak Rohling halálával kapcsolatosan időszerű, hanem azért, mert e héten ítélték ez ügyben a budapesti törvényszék. A dologban nem szerepel ugyan Rohling, hanem Luzsénszky, volt pap, aki az indexre tett Rohlingból kiollózott egynéhány idézetet és egyidejűleg prospektusokat küldött szét az országban és így ajánlotta a művét. Azt írta, hogy könyvéből kiviláglik, hogy a zsidók világhatalomra s a kereszténység le-törésére törekednek. Állítása szerint a Talmud erre vonatkozólag fontos utasításokkal is szolgál. Rituális gyilkosságokat is felsorolt. Luzsénszky Alfonz célzatos műve nagyon felháborította Fried László pécsi hivatnokat és Barna Sándor gyulai kereskedőt, akik ezért levelet irtak neki, melyben állításait szemenszedett hazugságoknak minősítették. A talmudfordító Luzsénszky becsületsértés címén pert indított és a budapesti büntetőjársbíroság Fried Lászlót becsületsértés címén 24 pengőre, Barna Sándort pedig 9 pengő pénz-büntetésre ítélte. A bíróság minden bizonyítási javaslatot elutasított, azzal a megokolással, hogy Luzsénszky állításai egyszerűen abszurdak és homlokegyenest ellenkeznek egy keresztény, mint a zsidó vallás tanításaival. Csak azért kellett a vádlottakat elítélni, mert levelükben sértő szavak voltak.

Fellebbezés révén a törvényszék elé került az ügy, amely mindkét ítéletet megsemmisítette és új tárgyalást rendelt el. Dr. Jakab Ernő büntetőjársbíró a peres felek ja-

vaslatára szakértők meghallgatását rendelte el s szakvéleményt kértek Kmoskó Mihály plébános, egyetemi professzortól és dr. Blau Lajostól, a rabbiszeminárium igazgatójától. Kedden tartották meg ebben az ügyben az új tárgyalást a büntetőjársbíroságon. Kmoskó Mihály benyújtott szakvéleményében azt mondja, hogy Luzsénszky idézetei közül 54-et kifogástalannak talált, 17-et megközelítőleg helyesnek, 15-öt többé-kevésbé hibásnak, egyet félreértésre alkalmat adónak és nyolcat polemikus irányzatúnak. (Meg kell jegyezni, hogy ennél a Kmoskó professzornál vizsgálznak a rabbiszeminárium hallgatói orientálából!)

Dr. Blau Lajos szakvéleménye szerint ez a kérdés már bíróság elintézt. 1883-ban ugyanis jogerősen kimondta a bíróság Rohling Ágost professzornak „Der Talmudjude” című tanulmányáról, hogy hamisítás.

Az egymásnak ellentmondó szakértői vélemények megvitatása után dr. Jakab Ernő kijelentette, hogy a további eljárást a törvénykezés egyszerűsítéséről szóló törvény alapján beszünteti. Az új törvény ugyanis jogot ad a bírónak arra, hogy egy pert megszüntessen, ha annak a lefolytatását sem közérdek, sem magánérdek nem kívánja.

A pörös felek a bíró döntésébe belenyugodtak.

Igy halt meg egy héten kétszer Rohling, miután már életében halott volt.

SZOMBATHELYEN legizletesebben és legolcsóbban érkezhetik EINHORN SIMON

orth. kóser vendéglőjében. Belsőikátor 3. Előzékeny és pontos kiszolgálás. Lakodalmat jutányosan vállal.

— A SZOMBATI FÜST. Jellemző dolgot írnak Tel-Avivból. Egy szabadszellemeü, vallástalan egyénekből álló munkásklub meghívta Agnon ismert héber író, hogy saját műveiből olvasson. Az író ismertén vallásos érzésű s tudta, hogy milyen közönség előtt kell felolvasnia s mivel szombatra esett a felolvasás, kikötötte magának, hogy nem szabad a teremben szivarozni. Az előadás megkezdődik, az elnök azzal vezeti be: „a tisztelt közönség tartózkodjék a dohányzástól, mert Agnon mester nem bírja el a dohányzást.” Az író, aki ezután a pódiumra lép, azzal kezd: „az elnök ur tévedett, én nagyon jól bírom a dohányzást, csak a jó l-ten nem bírja el a mai napon a dohányfüstöt.”

Beszélgetés egy előkelő vendéggel

Schreiber Dávid rabbi, a galíciai Boryslavban lakó ismert kapacitás jelenleg Budapesten van, ahova rokonai, az óbudai Freudiger család látogatására jött. Az illusztris vendég a világháboruban a monarchia hadseregében tábori főrabbi volt s jelenleg Lengyelországban a zsidó közéletben jelentős és tisztelt szerepet játszik. Köszönheti ezt nemcsak nagy talmudtudásának, ismert vallásosságának, hanem sokszorosan bebizonyított önzetlenségének, amelyvel az orthodoxia ügyeit kitartással, céltudatossággal, okossággal, áldozatkészséggel képviseli. (Már többiben felajánlottak neki hirneves rabbiszékeket.) Működését kiterjesztette a palesztinai orthodoxiára, amennyiben a galíciai kajlel ügyeit már évek hosszu során át intézi, mint nőszi. Pesti tartózkodásai alkalmából sokszor volt a pesti orthodox közönségnek alkalma gyönyörködni szellemes, tartalmas ékesszólásában.

Felhasználtuk az alkalmat és a kitűnő tudóst meglátogattuk, hogy a lengyel zsidóság helyzetéről beszélhessünk vele. Schreiber ur szerint a lengyel kormány politikailag kedvező atmoszférát igyekszik teremteni a zsidóság helyzetét illetőleg. A gazdasági viszonyok természetesen igen nyomasztóak s így csak a jobb jövő reménye tartja a lelket a zsidó társadalom egy nagy rétegében.

— A legújabb szemválasztás óta az orthodoxia helyzete megerősödött. A kormánynak érkeke van a hitközségek tradicionális keretének megtartásához fűződő erkölcsi értékek iránt. Vagy hat héttel ezelőtt jött ki a rendelet, amely az orthodoxia kivánalmái értelmében megerősíti azt a szabályzatot, hogy:

passzív választói joga nincs, s így hitközségi tisztséget nem viselhet, aki a saboszt nyilvánoson megszegi.

— Az orthodoxiában igen nagy rezonust keltett a tervezett hitközségi rendtartás ama rendelkezése, hogy a rabbinak legalább 30 évesnek kell lennie. Ez ellen a „Choféec Chájim”, a híres radini gaon az összes rabbiakat harcra hívta, mert ilyen viszonyok mellett félni lehetett, hogy megfelelő rabbi-utánpótlás nem lesz. Sikertült ez irányban eljárni a kormánynál, amely a 25 éves korhatárt fogadta el. Ez nagyon kedvező azokra, akik — mint Lengyelországban szokásos — 18—20 éves korukban megházasodnak s néhány évig nyu-

godtan készülődhetnek szent hivatásukra.

— Hallatszottak hangok, hogy a rabbinak s a héber szaktanítóknek (melamidim) magasabbfoku világi műveltséget kellene szerezniök, különben nem lehetnek rabbi, illetve hitoktatók. Sikertült felyvilágosítanunk az illetékes köröket, hogy az alapos talmudikus felkészültséggel rendelkező egyén elcsajátít oly magasfoku intelligenciát, mely felér azzal, amit az állam más felekezeti lelképásztortoktól megkövetel és pótolja a felsőbb, profán iskoláztatást. Így tehát e tekintetben is győzött az orthodox álláspont.

Schreiber rabbi ur elmondta azután, hogy a jesivákon szorgalmas tanulás folyik, azonban a leánynevelés általában igen elhanyagolt. A vallásos élet nagyjában a chaszidizmus jegyében fejlődik. Ő ellensége a cionizmusnak, de az Agudával szemben is mérsékelt rezerváltságot tanusít. A belzi rebbével egyetértve dolgozik a zsidó közéletért olyan értelemben, hogy a Tóra s a régi zsidóság szempontja érvényre jusson, mindenféle politikai színveteti zsidó mozgalmaktól mentesen. G.

Zsidó problémák

A „Pester Lloyd” vasárnapi számában hosszabb értekezés szól a zsidóság problémáiról. Három megjelent könyv kapcsán. Az első könyv (Londres: Der ewige Jude am Ziel) foglalkozik a keleti zsidóság sorsával. Megborzad az ember, ha olvassa, és számok és adatok nyomán felelevenedik előtte a kelet-európai zsidóság gazdasági összeomlása. 6.000.000 zsidó lakott a háboru előtt Oroszország területén. Ezt a kompakt egységet tönkretette a világháboru. Sok ezer halott, rengeteg sebesült és egy millió körüli kifosztott van a zsidóság veszteségszámláján, 1918—19-iki prog-

romoknak eredményeként. A világháboru utáni széthullása Oroszországnak, a zsidóságot gazdaságilag tette tönkre. A bolsevizmus mellett elképzelhetetlen egy zsidó élet. A palesztinai bevándorlás, szűk köre miatt nem bírja megoldani a kérdést. Nincs más mód, mint zsidókat új foglalkozási ágak felé terelni. Csak ez az átrétegződés ne jöjjön későn!

A háboru előtt a keleti zsidóság kivándorlásban kereste a gazdasági nyomorúságának megkönynyítését. 1899-től 1927-ig 1.800.000 zsidó vándorolt ki.

Még 1921-ben 119.000 zsidó vándorolt ki. Amerika azonban bezárta kapuit és így a zsidó kérdés megoldása erről az oldalról lehetetlenné vált. Új bevándorlási területet kellene keresni, de nincs. A zsidó vándorlásra vonatkozó mű (Traub: Jüdische Wanderbewegungen) statisztikai adatai közül az a tanulság, hogy keleteurópai tömegek gazdasági átrétegződése szükséges. A nyugateurópai zsidóknak nagy lelki problémájáról értekezik egy Theodor Lessing nevű tudós, aki teljesen zsidótlannal nevelkedve ki is tért, majd az antiszemitizmus által visszataszítva, föltámadt zsidó önérzete, zsidóvá lett és azóta a zsidó önbecsülésnek elszánt hirdetője. (Der Jüdische Selbsthass). Kutatja azt, hogy zsidó miért gyűlöli saját magát és több zsidó származású író példáján bemutatja azt a lelki kuszáltságot, amelyet a zsidó tradíció elhagyása és a zsidótól idegen európai kulturkörnyezet és hatás idéz elő a zsidóban.

Mindez a lélekelemzés természetesen nem vonatkozhatik arra a zsidóra, aki Tórájához és vallásához ragaszkodva, az élet viszásságai közepette nemcsak nem érez lelki diszharmoniót, hanem ellenkezőleg, az élet bajain felül-emelkedést biztosít neki az Örök-kévalóba vetett hit.

Heiden Leó

ÉKSZERÉSZ ÉS ÓRÁS

Budapest, VII., Király uccsa 21.

TELEFON: JÓZSEF 381-10

Valódi ezüst gyertyatartók, menórák, beszomim-tartók, eszrogdobozok, szédertálak, serlegek nagy választékban. Alkalmi és nászajándékok brilliáns arany és ezüst tárgyakban, dús választék! Olcsó gyári árak!

Miért nem házasodtok, ifjak?

Erről a kérdéstről egy lipcsei zsidó lapban érdekes fejtegetést olvasunk, amely bár helyi érdekű és valószínűleg céloz egyes ottani fiatalberekre, mégis általános érdeklődésre tarthat számot. A cikk visszatükrözteti az ottani neológ viszonyokat, de a kérdés belejátszik a magyarországi orthodoxia területére is.

Az egyik, — mondja a cikkíró — ha megkérdezik, hogy miért nem házasodik meg, azt feleli, hogy még fiatal, még csak — harminc éves. Mily messze esik az ősök felfogásától, amelynek értelmében „ben semajno eszré lachüpo“, tizennyolc éveseknek chiüpo alá kéne menni. (Sőt, a Rambam interpretálása szerint a betöltött 17. életév értendő; amikor az ifju a 18-ik évébe lép. — Szerk.)

Vannak „bátrak“, akik bátran bevallják, hogy félnek attól, hogy megházasodjanak, mert nem tudnak eltartani egy asszonyt. Ezek, úgy látszik, azt hiszik, hogy az asszony semmi más nem csinál, minthogy eszik-iszik és eleszi a férj összes pénzét. Mi azonban azt mondjuk: „A gazdagok vegyék maguknak a sokatevőket, a többiek pedig a többieket, a kevesebbet evőket!“ És azt hiszitek, hogy az asszony nem kereshet, nem lehet foglalkozása, ameddig erre szükség van? A huszadik szá-

zadban élünk: egyenlő jogokat, de egyenlő kötelességeket is a nőknek!

Vagy talán beakarnátok biztosítani magatokat egy kitünő „benősüléssel“? Tudjátok meg, hogy a jó benősülések csak az újságok apróhirdetéseiben léteznek! S ne felejtsetek azt sem el, hogy a benősülés és a papucs szoros összefüggésben vannak egymással. Gondoljatok arra is, hogy közös akarat, közös gond fokozza az elteret, erősíti az akaratot.

És mit szólnak a „vitézek“ társaságához, amelyekhez azok tartoznak, akik képesek bebeszélni maguknak, hogy ők legalább 50.000 márkát érnek. És ha az előirányzathoz hiányzik egy márka, akkor nincs házasság. Ilyen viszonyok mellett legjobban, ha az ember kövér libára gondol, nem pedig zsidó élettársra. Ez a csoport igazán megérdemelné, hogy a társadalom őket erkölcsileg jól elverné és nevelné. Hiszen a tapasztalat azt bizonyítja, hogy a kerek öszszeggel rendelkező szögletes nő nem jelenti a boldog életet, de a hozományvadász ifju sem bírja elfogni a boldogság két madarát.

Javuljatok meg: Legyetek emberek, legyetek zsidók, gondoljatok arra, mit kíván a zsidó törvény tőletek, arra miképpen kell értelmes zsidó ifju embernek cselekedni...

Szellemességek...

Egy fiatalember a barátját meghívja az — aranylakodalmára.

— Hogy lehetséges ez, — kérdi a meghívott, hisz te még nem is nősiültél meg?

— Igen, volt a felelet, de a jövő héten lesz az esküvőm és kapok 10.000 pengőt. Hát nem aranylakodalom ez, a mai viszonyok mellett?

Egy fősvény baálbószhoz jön egy vándor szegény s kér nedovót. Az ember 20 fillért ad neki, de az ajrech nem fogadja el, hanem azt mondja, misztikusan fenyegető hangon: „ha nem ad egy pengőt, akkor úgy járok el, mint ahogy boldogult apám cselekedett...“ A baálbósz megjéjt, adott neki egy pengőt, utána pedig megkérdezte óvatosan, hogy az apja tulajdonképpen mint csinált.

— Mit? Borzasztó dolgot csinált, ha nem adtak neki egy pengőt, elfogadott 20 fillért. Schw. S. (Vaja)

A Mendelssohn korabeli Berlin neves orvosának, Márkus Herznek a kocsijára nevének kezdőbetűje M.H. volt belevésve. Egy alkalommal, midőn a kocsis egy ház előtt vesztegelt, ahová az orvos beteghez ment, az orvosnak két ismerőse jött arra, kik egymás között találgatni kezdték a fenti rövidítésnek az értelmét. Az egyik epésen jegyzé meg, hogy az nem lehet más, mint „málach hámos-vesz“.

— Élénk tévedés — vetette közbe a doktor, aki éppen akkor ért ki. Ezen rövidítésnek az értelme: „mehájé hámeszim“ (a halottak feltámasztója).

Egy zsidó vándor egyszer átutazóban olyan faluba ért, ahol pontosan tíz zsidó (minjon) lakott s a községnek volt temploma és temetője. A Piac-téren megkérdez a vándor egy arra haladó gyereket, mondván: fiam, falutokban amint látom, csak alig hogy egy minjon ember lakik, minek tehát nektek templom és temető? Ha meghal közületek egy hit-sorsos, minjon hiányában a templom válik feleslegessé, ha pedig nem hal meg senki, minek akkor a temető?

— Neked van igazad, jó uram, válaszolá az elmés gyermek — temetőnket csupán az átutazó vándorok részére tartjuk.

Drexler Béla, Szendrő.

Régóta hátralékban levő t. előfizetőinknek postai megbízásokat küldtünk és kérjük azoknak szives beváltását.

Példátlan siker jegyében folyik

Szénási Sándor selyemmaradékvására

melynek oka

a hihetetlen olcsó árak
és a legjobb minőségek

IV., Bécsi-utca 5, a Deák Ferenc-utca sarkán

„Mélyebben rejlik a baj!“

Párizs, Sevat havában.

A Zs. U. f. évi 3. számában az Eisenberger ur tollából eredő, a chéder- és a jesiva kérdéshez fenti cím alatt irt fejtegetés — bárminő igazságot is foglal magában — nem tekinthető megoldáshoz vezető utnak. És valóban, mintegy helyesbítő és kikorrigáló cikként üdvözlöm a mindjárt, közvetlen utána olvasható. Weisz ur helyénvaló okfejtéseit.

Igen csodálkozom E. M. ur azon logikáján, miszerint „minek kell egyáltalában oly gyermeknek, aki csak 10—12 éves korig látogatja a chédert, dinim-et tanulni?“ Hát azért, mert sokan nem képesek fiaikból lamdonim-t, talmud-tudósokat nevelni, mulasszák el talán azt is, hogy legalább némileg hithű és a legelemibb dinim-mel tisztában levő gyermekeket neveljenek? Szó se róla, ha az E. M. ur óhaja megvalósulhatna, „má tajo umá noim“, de egyelőre a jelen korban nem nagy a kilátás erre כְּמִינֵהוּ, kötelességünk tehát menteni, ami menthető. Szerény nézetem szerint joggal alkalmazhatom erre a misnának a következő utasítását: „kol kiszvé hákajdes maczilin ajszon mipné hadléko“, ami azt jelképezi, hogy legalább az egyszerű kiszvé hákajdes-nek nevezett tantárgyakat u. m. a chümezt meg más, nem a misne és gemóre csoportjába sorolható hitmélyítő könyveink oktatását mentsük meg az ezeket körülöföngő tűzlángoktól „bén se-kajrin bohem üvén seén kajrin bohem“, akár oly tanulókról van szó, akik állandóan mindvégig tanulni és gyakorolni fogják azokat, akár nem! Mert kérdelem én, milyen áldásos hatással van a zsenge korban beoltott vallásosság, példának okáért oly esetben, mint ahogyan, tegyük fel, itt Párizsban most alakulóban van egy kimondottan lesém somájim, al-

truista alapon álló szövetség, melynek célja — egyelőre — egy szabóműhelyt nyitni, amelyben legalább 10—12 szabómester a megfelelő segédszemélyzettel a szombat megtartásának kikötésével foglalkozást talál. Vajjon az ily egyének egyáltalán találhatók lennének-e és kerülhetne-e egyáltalán sor ennek szükségességére, ha nem a legifjabb gyermekkorukban magukba szívták volna az üdvös hithűséget és szent hagyományt?! Sőt még az intellektuellek körében is találhatók — ha kis számban is — jámbor és hithű ifjak, honnan erednek ezek, ha nem az említett módon? Erre nézve utmutatóul szolgálhat egy igen érdekes magyarázata a híres és szentéletű, bölcs Chaszam Szajfer-nak, melyet a hetiszidra első verséhez fűz: „...velaj nóchom Elajkim derecz erecz pelistim... pen jinóhéim hoom birajsom milchomo.“ Bölcsseink szerint ugyanis — magyarázza a Ch. Sz. — Izrael népe Egyiptomban emberileg is végtelenül alacsony vívón állott. A logika tehát azt diktálta volna, hogy először barátkozzanak meg őseink a civilizáció legelemibb törvényeivel, mielőtt a világ legnagyobb kincsét és legmagasztosabb, legfeneköltebb Tanát: a szent Tórát nekik a Mindenható I-ten kinyilatkoztatja. De az Örökkévaló tudta, hogy az emberek, mihelyt mindenkelőtt a profán civilizációt szívják magukba, úgy későbbben hasztalanul igyekezett volna nekik a Tórát adni, már akkor az ő idegen felfogásokkal telített agyuk és szívük meg nem győzhető a hittől és a vallásosság üdvösségéről, és a „jéczer horá-val“ való harcban és küzdelemben alul maradnak. Ez az oka annak, hogy a Mindenható közvetlenül az Egyiptomból való kivonulás után a Tórát adta nekik, nem törődve az ő visszamaradottságukkal. És

ezért „velaj nóchom... derech erecz pelistim“, nem vezette őseinket I-ten a filiszteusok országán keresztül, ahol némi „derech erecz“-et, illetet, civilizációt sajátíthattak volna el, — „pen jinóhéim hoom birajsom milchomo“, mert félt, hogy ezután talán nem lesz képes többé a nép a milchomasz hajéczer-rel a váiláseilenes hajlammal a harcot felvenni.

Szerint tehát fontos, hogy addig is, amíg az E. M. ur óhaja szerint, egy tisztán bené tajrókból álló ifjuságot nevelünk, ügyeljünk reá, hogy dinim és müszor legyen a fő tantárgy az iskolában és hassunk oda, hogy zsenge korában lehetőleg a legintenzívben plántáljuk a gyermekekbe szent tanunkat és Ióránk civilizációját.

Az általam is nagyrabecsült Schwartz Ede urnak a rabbi urakhoz intézett tetemrehívása kétségtelenül a legcélravezetőbb útja lenne e szent ügy helyes irányának és programjának megtalálásához, de miután még eddig alig szólalt meg több, mint egyetlen egy rabbi ur, önkéntelenül az az impresszióm, hogy ime achser dóre és teljesülésbe megyen bölcsseink azon mondása:

אשרי הדרו שהדולים נשמעים לקמנים

„Üdv az olyan nemzedéknek, amidőn a nagyok megalégszenek azzal, hogy meghallgassák a kicsinyek szavát.“ Ezen körülmény azonban nem mentesít bennünket attól, hogy ne foglalkozzunk továbbra is ezen fontos ügygel és vajha elérkezne az ideje annak, midőn mindnyájunk öröme az mondhatjuk majd אשרי לידותנו és hogy büszkén tekinthetünk majd a Tórára nevelt ifjuságunkra. Stern Lipót. (Nyiregyházáról).

— A BÜDSZENTMIHÁLYI GAON רב רבי Simon ben Jehüdo Grünfeld első Jahrzeitja a jövő hét pénteken, Sevat 19-én lesz. Ezt megelőzően, csütörtök délután avatják a megboldogult főrabbi siremlékét.

Weisz Mór orthodox כשר sütődéje
keksz-, teasütemény- és kétszersült gyára

Budapest, VII., Dob ucca 22. — Telefon: József 423-65.

Tarhonya, makaróni és levestésztaék a legujabb gyártmányaim.

Gyors és pontos kiszolgálás!

Kérjen árjegyzéket!

A Szentföld felé

Irta: Horowitz Jonathan főrabbi.

V.

Jeruzsálemben hallottuk, hogy e napokban a Nyugati Fal egy nagy kockaköve önmagától földre zuhant. Az ott levő angol rendőr mindjárt biztonságba hozta a követ. A szétforgácsolódott kődarabokat a német piac egy lakója, aki véletlenül jelen volt az ajtatossági színhelyen, kezével és ujjjaival a legkisebb porszemig összegyűjtötte, nagy finomlelkiségre vallóan. Amíg az előírások földbeszűrésére (genizó) kerül a sor, a német piac temploma vette a kötőmelékeket kegyeletes őrizetbe. Meg kell állapítani, hogy az ismert viszonyok miatt a Kajszél Maarovinál már nem olyan élénk a forgalom, mint az előbbi években. Péntek este legutóbb már csak épen egy szefárd és egy askenázi minjón volt, pedig a zavargások előtt 7-8 tekintélyes számú imádkozó csoport váltakozott.

A hatósági intézkedések nagyon lecsökkentették a Nyugati Fal látogatottságát. Mert igaz ugyan, hogy török uralom alatt is voltak ilyen intézkedések, de pár nappal az elrendelések után senki sem törődött velük. Így történt, hogy a török bevándorlási tilalom mellett — 100.000 zsidó tudott letelepedni Palesztinában. Most azonban mandatárius jog alapján állunk, minden kormányrendeletet megszűntetve betartanak. A Kajszél Maarovi mellett angol rendőr őröködik, nincs lámpa, nincs szék, nincs imapulpus, az egész légkör szomorú és nyomasztó. „Ki fog könyörölni rajtad, Jeruzsálem? Ki fog együttérezni veled? Ki tér feléd, hogy kérdezősködjék békesség után?”...

A mai állapot eszünkbe juttatja Rabbí Jehošua Léb Diszkin, a felejthetetlen jeruzsálemi gaon egy mondását. Amikor u. i. felajánlottak neki szép új lakást a német piacon (Boté Machsze), azt

felelte sokat sejtetően: „Hogyan költözködhettek ilyen pompás lakásba, ha a Kódajsz bórüch hű rozoga sátorban lakozik?”

Látogatás Jeruzsálemben.

Meglátogattuk Sonnenfeld főrabbit, akinek 82. születésnapja volt. Az általánosan tisztelt agastyán elhárított magától mindenféle üdvözléseket és azt mondta: „Minek ünnepelem születésnapot, hisz bölcsseink kijelentése szerint jobb lett volna meg nem születni, de ha már megszületett az ember, szemügyre kellene venni tetteit (jefasép bemaászov), már pedig ha ezt megteszik, akkor nincs oka, hogy születésnapját ünnepként üljék meg. Ebből az alkalomból elmondotta a főrabbi, hogy mesterének, a Keszáv Szajfernek, elhunyt előtt egy héttel — négy igen komplikált kérdésben döntő véleményt (responzum) kellett írnia. Amikor egy kedvenc tanítvány aggódott a mester miatt, utóbbi azt felelte neki komolyan: „Ugy látszik, hogy siettetnek engem... Az Ur sürget (bál habájisz dojtchék...) — az idő közeleg...”

Az általános helyzet.

A zsidó közéletet Palesztinában most a zsidó delegátus-gyűlés (aszéfász niochorim) választásai érdeklik elsősorban. A Vaad Leumi hívei és a revizionisták között nagy harc várható. Egy cionista vezérférfi azt mondta nekem, ha a baloldal győz, (ez meg is történt. — Szerk.) akkor legjobb volna lemondani a palesztinai zsidó szervezetről (keneszisz Jiszroél). „Jaj a tézstának, amelyről a saját pékje mond elítélő véleményt.” Az Aguda gondoskodott arról, hogy tagjai ne vegyenek részt a választáson.

Egyébiránt boldog vagyok, hogy viszontláthattam a szent várost.

אשרי תבחר ותקרב ישכון העירך!
(Vége).

Bizarr messiásvadász

A lapok szerint egy bizarr amerikai szekta szenzációsan érdekes részvénytársaságot alapított most. A szekta a kaliforniai San Diegoban működik és vezére James Rutherford bíró. Ennek a szektának a hívei szentül hiszik, hogy az ótestamentumi hősök, Dávid királlyal az élükön, előbb-utóbb vissza fognak térni a földre. Ha pedig már visszajönnek, természetesen nem mehetnek máshova, mint abba a városba, ahol ilyen lelkes híveik vannak: San Diegoba. (?) Ha pedig már megérkeztek ebbe a városba, akkor rangjukhoz méltó elhelyezésről kell a számukra gondoskodni. Dávid királynak mindenesetre szüksége van egy szép kastélyra és előkelő hatalmas autóra. Ezért Rutherford bíró részvénytársaságot szervezett, amelynek az a feladata, hogy megszerezze a kastélyhoz szükséges pénzt. A kastélyra 80.000 dollárt szának Dávid király lelkes hívei. Ezenkívül egy 16 hengeres óriási és gyönyörű luxusautót is akarnak neki venni. A részvénytársaság már megalakult és meg is kezdte működését, mert nagyon gyorsan tető alá kell hozni a kastélyt és meg kell szerezni az autót, mert Dávid király és társai minden pillanatban megérkezhetnek. — Eddig a lapok jelentése.

Mi tudjuk, hogy a Mosiach számaron fog jönni, de úgy látszik, autóval várják már a szamarak...

Gumiharisnyák
Fűzők
Gyógyhaskötők

és
egészségügyi cikkek

Hungária Kötőszegvár R.-T.

IV., Kristóf-tér 6
IV., Kossuth Lajos-u. 8
VIII., Ulloi-ut 40
I., Krisztina-tér 5

TELEFON TELEFON

A visszakerült hamis 2 zlotis...

— Humoreszk —

Üres zsebekkel lép Bick Nóte egy szép napon az utcára. Egy kapu alatt gyorsan fekete szemüveget tesz az orrára, kabátját meg félig leveti, azaz csak az egyik ujját, hogy karját mellénye alá rejthesse és így egy félkezű nyomorék látszatát keltse. Most pedig leáll a Dzika-utca sarkán és szívemarkoló hangon elkezd kiáltani:

— Adakozatok drága zsidók, segítetek egy vak nyomorékon, ki a világot nem látja és egyik karját a háboruban veszítette el...

Midőn ily módon csakhamar egy zloti és kilencven garasa gyűlt össze, hirtelen Hirsch Mordecháj, a „közismert mecénás” ér oda. Ez elveszi Bick egész aprópénzét és egy kétzlotis bankjegyet nyom a markába helyette.

Mihelyt Hirsch eltávozik, a „világtalan” és „félkezű” észrevétlenül egy közeli kapu alá siet és a bankjegyet minden oldalról vizsgáltni kezdi.

— Hamis kétzlotis! Verje meg a szent! Ilyen tolvajok! — Egy vakra, egy nyomorékra hamis pénzt rásózní! Túl kell adni rajta...

A közeli Muranovszki-téren, egy bódében tintafoltokat eltávolító szappant, rozsa elleni folyadékot, minden éneket eljátszó szájharmónikát, nyakkendőkötő gépeket és százféle hasonló találmányokat árúsítanak.

Bick Nóte két zlotiért a következő cikket vásárolja: szappant tintafolt ellen, egy szórakoztató harmónikát és egy nyakkendőkötő gépet, majd a hamis kétzlotissal fizet és gyorsan eltűnik.

Otthon az összes patentek csütörtököt mondanak: A szappan nem akar tintafoltokat eltüntetni, a harmónika nem akar játszani, a nyakkendőgép nem akar működni. Bick Nóte reszket az izgatottságtól:

— Az a semmirevaló, hogy vinuc el a...! Svindler, senkiházi, csaló! Hogy sülyedne el a földbe!

Ezzel egyidejűleg a találmánykereskedő, kezében tartja a hamis kétzlotist és rémesen átkozódik:

— Hogy égne, mint egy fáklya, az a gazember! Hamis pénzt akasztott

rám... Már most jó volna tudni rajta!...

Átellenben a sarkon egy zsidó asszonyosság egy szekér gyümölcsel áldogál. A találmánykereskedő hamar vesz egy kiló szilvát, fizet a hamis kétzlotissal és villámgyorsan továbbáll. Alig kapja azonban otthon az első szem szilvát a szájába, gyorsan kiköpi és ingerülten elkezd káromkodni:

— Tolvaj! Rothadt szilvát árul; tesz föléje néhány jót és a többi mind szemét. Disznóság!

Ugyanakkor a gyümölcsárusné összeszámolja napi bevételét és midőn a hamis kétzlotist megpillantja, elkezd keservesen sirni és jajgatni:

— Oh, az a vén dög, az a csaló! Hamis kétzlotist! Hogy fulladna meg egy szilvamaggal! Te Jói-ten! Egy hamis kétzlotist rásózní! — No ezt még ma tovább kell adni!...

Valahonnan hirtelen előbukkan egy rendőr, mintha az égből szállott volna alá és rekedt hangon mormogja:

— Adót!!!

A gyümölcsárusné gyorsan és észrevétlenül kezébe nyomja a hamis bankjegyet. A rendőr, fúrge ujjával a zsebébe csúsztatja és eltűnik az utca forgatagában.

A legközelebbi korezmában egy pohár valódi „kilencvenhatos” rendel. A korezmáros teljesíti kívánságát, de csak félig, mert a pohár másik fele — viz. A rendőr iszik és bedugja kezét a zsebébe: fizetni akar, — ám a két zlotinak már csak hült helye.

— Oh — mormogja — máris ellop-ták! Zsebtolvajok, banditák!

— Neked bizony soha pénzéd nem volt — gondolja magában a korezmáros — szurkot kéne neked inni, tolvaj!...

De mégis hangosan hozzáfűzi:

— Nem baj, rendőr úr!

Ezzel egyidejűleg a zsebtolvaj egy kapu aljában, ravasz szemével a hamis kétzlotist vizsgálgatja:

— Rendőrnek hamis pénze legyen! Láttak már ilyen csalót, ilyen gaz-

embert! Rettenetes! Hogy nyelné a tűz! Ezt a pénzt most valakire rá kell sózni!

A tulsó járdán ott áll Hirsch Mordecháj, a „közismert mecénás”. Tudniillik ma utcai gyűjtés van szegény gyermekek részére, melyet ő szokott rendezni, ha pénzre van szüksége... Egy asztalnál ő maga ül. Jobbján óriási plakát csüng. Két leánya a járókelők után fut és virágot tűz a kabátjukra, mire két fia eléjük tartja a perselyt.

A zsebtolvaj uri gesztussal bedobja a hamis kétzlotist és büszke léptekkel továbbhalad, de nem tudja megállani, hogy halkán a következő megjegyzést ne tegye:

— Ugyis maguk zsebelik be a pénzt, a gazemberek!

Este zárt ajtók mögött Hirsch Mordecháj és családja körülülük az asztalt. Kiűritik a perselyeket és az öreg Hirsch a pénz számlálása közben hirtelen rábukkan a hamis kétzlotisra... Minden oldalról vizsgálgatja, majd a következőket mormogja halkán:

— Hm, tolvajok, rablók! Jótékony célt szolgáló perselybe hamis pénzt dobni! Rémes ezekkel az emberekkel!...

Zsargonból fordította:
Müller Jenő (Petrozsény).

Tóraünnepély Budapesten

Lélekemelő szijum-ünnepély folyt le kedden este a bpesti orth. saschevróban. Kettős ünnepség volt. Egyfelől Steif Jonathan rabbi fejezte be Roshasonó traktátusát, majd a lakoma folyamán Pfeffer Mór rabbi tartott szijumot Moéd Kotajn-ra; mindketten szellemes és tudós hadron-nal. Megjelent a budapesti orthodoxia színe-java s vendégként üdvözölték Strasser Salamon debreceni és Fürst Leó eszűi főrab-bikat. A tapintatosan és izlésesen szervirozott kitünő estebédet a Nisszel-vendéglő rendezte. A lakoma során szebbnél-szebb beszédek hangzottak el. Klein Márkus saschevrá-elnök, Strasser debreceni főrabbi, Sussmann pesti rabbi, óbudai Freudiger Ábrahám hitk. elnök és Fürst eszűi főrabbi beszéltek a Tóratanulás fontosságáról s a zsidóságot fenn-tartó erejéről.

Pollák Sarolta kozmetikus „MIRACLE” hajeltávolítószere (arcról, karról) minden eddigit felülmul! Többszörösen kitüntetve! Rögtöni hatás! Vidéki szétküldés utasítással. Díjtalan felvilágosítás. (Prospektus) Budapest, VI., Andrassy-ut 38. szám. Párlsi Áruházal szemben.

Engel Nándor és Fia

POSZTÓ-, SZÖVET-ÉS BÉLÉSÁRUK ÁRUHÁZA

Budapest, V., Vilmos császár-ut 2.

Eladás kicsinyben is nagybani árak mellett

Telefon: Aut. 801-29.

HIREK

NAPTÁR

Sábos Sziró (Besalach), Sevat 13.
 Gyertyagyújtás (Bpest): 4 óra 35 p.
 שבת kimenetele " 5 " 25 "
 סוף זמן סריאת שמע : 8.25
 — Hétfő: **Chamiso Ószor** —

OLVASÓINKHOZI Felkérjük mindazokat, akiknek előfizetése 1. hó 15-én vagy még előbb lejárt, hogy azt postabördültával megújítani sziveskedjenek. Az átutalás legegyszerűbb módja belsőleg postafakékpénztári csekk útján (50.791 sz.); külföldön pedig (évi 22 P) postánálványon eszközölhető. (Romániában az utalványon az összeget a postahivatalnak föltűni k.)

— A JUGOSZLÁVIAI FŐRABBI AZ ORTHODOX FŐTEMPLOMBAN. Legutóbbi budapesti tartózkodása alkalmából dr. Alkalay jugoszláviai főrabbi a szombati műszaf i-tentisztelethez a Kazinczy-uccai templomba ment. A templomban Schlesinger József kultuszelőljáró fogadta. A főrabbit selisi-vel tisztelték meg. A főrabbi azután a legnagyobb megelégedését fejezte ki az orthodox hitközség fejlődése felett s megemlítette, hogy a jugoszláviai orthodoxiának teljesen önálló szervezete van, amelynek ő a diszelnöke. A szervezet önállóságának elismerését ugyanis dr. Alkalay szakvéleménye tette lehetségessé.

— IZGALMAK A PAKSI RABBIVÁLASZTÁS KORÚL. A paksi főrabbi z. c. l. elhunytá időszerűvé tette a főrabbiszék betöltését. A chazokó jogán a téti, a szendrői s a marosvásárhelyi főrabbiak jönnének tekintetbe. Egy másik párt ellenzi a chazokó érvényesítését. Szükséges tehát egy din-tajroz tartása, amely a paksi orth. hitközség nagy multjához méltóan.

— ELÉGTÉTEL EGY FŐRABBINAK. Röpiratot kaptunk R. Semücl Engel radomischli rabbi aláírással. Nevezett rabbi tudvalegőleg a háboru óta Kassán lakik s az oitani rabbiszék tagja. Utóbbi időben azonban viszályt szító emberek földülták a közötté és a főrabbi között fennállott harmónikus együttműködést. Miután a radomischli gaon azonban meggyőződött a hirhordozók hamisságáról, nyilvánosan elégtételt szolgáltat R. Saul Brach főrabbinak.

— BAÁL-SÉM SIRJÁT FELDULTAK A KOMMUNISTÁK. Riga, január 14. (ITA). Utasok, kik Szovjetországból jöttek Rigába, mondják, hogy a legujabb vallásellenes kommunista kampány folyamán elpusztították a zsidóság két halhatatlan nagyságának sírját is. Az egyik Baál Sém sírja Mezsibozban, a másik: braczlavi Rabbi Nachman sírja Umanban.

— A HELYTELEN LEANYNEVELES KÖVETKEZMÉNYE. Az orthodoxia egyik legégetőbb problémája: a vallásos szellemben való gyermeknevelés. Ezt igen sokan csak a fiukra vonatkoztatják, míg a leány nevelésére — még a legvallásosabb házakban is előfordul — nem nagy gondot fordítanak. Ilyetén megeshetik azután, hogy mialatt a fiu a jesiván tanul és a legvallásosabb tanokat szívja magába, addig a nővére zsidólányokhoz nem méltó társaságokat látogat. Amikor a szülő a hibát észreveszi, rendszerint már késő. Ezt az igen szomorú és kiküszöbölendő jelenséget élénken illusztrálja a következő eset, melyet most Husztról jelentenek: Egy ifjúsági összejövetelen (!) G. Gizi és S. J. főiskolai hallgató egymással szórakozott s mondtak egymásnak szellemességeket. S. J.-nek volt egy csinos gyűrűje, mely nagyon megtetszett a fiatal lánynak. „Adj nekem a gyűrűjét” mondta tréfásan a lány. S. J. szeme felcsillant: „Szivesen, tartsa az ujját.” A leány odatartotta a mutatóujját, mire S. J. ráhuzta

a gyűrűt és elkialtotta magát: „haré at meküdesesz li...” A jelenlévő ifjúság megrökönyödve nézte a történetet s felvilágosították a leányt tettének következményeiről. A leány atyja és maga a leány is kétségbe vannak esve, a derék lovag azonban cinikusan viselkedik...

— NINCS VASARNAPI MUNKASZUNET PALESZTINÁBAN. Palesztinában bizonyos állami munkálatoknál be akarták vezetni a vasárnap munkaszünetet, miáltal a zsidó munkások kényszerülve lettek volna hetenként két napot szünetelni. A palesztinai zsidóság felzúdulására a londoni gyarmatiügyi hivatal hatályon kívül helyezte ezt a rendelkezést.

— AZ UJHELYI „ACZÉ CHAJIM” saschevra a hirneves szigeti főrabbi, R. Chajim Czevi (az Aczé Chajim szerzője) Jahrzeitján az egész sasz-ra szijumot rendezett és egy pompás melane-demalkót. Megjelent az egész Teitelbaum család, az egész szefárd hitközség s az orthodox hitközség sok számottevő tagja. A szeüdasz miczvo rendezését kitűnően intézték Deutsch Salamon, Reichard Farkas és Lefkovic Abraham.

— IFJUSÁGI ÉLET DUNASZERDAHÉLYEN. A Machziké Tóra egyesületét egy kuratórium vette át, melynek tagjai Wosner Árpád, Porgesz Mór, Rosenbaum Miklós, Stern Miksa, Blumenthal Dezső és Krausz Mór. Egyesületi rabbinak Friedmann Sámuel lett egyhangulag megválasztva.

— A NYITRAI ESET. Nyitrán a hitközségi előljáróság akarata ellen egy újító csoport külön imaházat akart nyitni. A hatóság bezárta az imaházat, de a prágai legfőbb közgazgatási bíróság megengedte az imaház létesítését.

— „AZ EMBERI FAJ ÖSE EGY KETTŐSNEMŰ LÉNY.” Londonból jelentik: „Dr. Artur Torrance losangelesi tudós nemrég nagyobb tanulmányt irt az ember őseről, melynek során kifejtette, hogy az ember őse egy kettősnemű lény volt, melynek némely válfaja még ma is található Afrikában. A Csád-tó közelében ő maga is látott ilyen lényeket, de kutatásait egy vad nomád törzs támadásai miatt abba kellett hagynia. A Tropusi Társaság segélyével most újabb expedíciót szervez, mely februárban indul el Newyorkból és 8-10 hónapot fog eltölteni a törzs tanulmányozására.” A tudós professzor nem is tudja, hogy a Tóra ama szavát: *Vajirov Elajkim esz hoódom... zócher ünékéov boro ajszom* — „I-ten az embert himnek s nőnek teremtetted”, a midras úgy értelmezi, hogy az első ember eredetileg „*sné parczüfim*” két arcú, vagyis kettősnemű volt s csak később lett ketté választva. (Lásd *Rasi*, Berésisz I. 27.)

— A SOPRONI VISZÁLYKODÁS. Sopronból írják: „A hitközségi tagok egy része, amely annak idején a rabbi választást kifogásolta, külön imaházat kérelmet. A hitközségi előljáróság kérelmére azonban a hatóság f. hó 10-én, pénteken estefelé — történetesen i-tentiszteleet közben — bezáratta az imahelyiséget s most a disszidensek magánházakban végzik áhitatukat. Mivel a pártok közötti ellentétek állandóan fokozódnak, szerfölött kívánatos, hogy az arra illetékes fórum a jelenlegi áldatlan állapot liquidálásával komolyabban foglalkozzék.”

— VESZÉLYBEN A FRANCIAORSZÁGI ZSIDÓ BEVÁNDORLÁS. Párizsi jelentés szerint a francia kormány új törvényt készített elő a bevándorlásról és a franciaországi letelepedésről. Ez közelről érint csaknem valamennyi zsidó bevándorlót, kik a legutóbbi öt évben vándoroltak be. A tervek szerint munkakönyvet nem kap az, aki legálább öt éve nem tartózkodik az országban. Más szakmát sem szabad választani és a határokat is elzárják, csak turistáknak engedik meg az országban való tartózkodást. Az új törvény életbelépte esetén sok ezer nyi zsidónak kellene elhagynia az országot.

בע"ה
אוהרה נחוזה
 ראה ראינו בעלה של
 שבוע העברה אנאנצע אחת אשר בה
 מכריונים ארטה כשר קעקס והננו מן
 המודיעים שקעקס הלזו אינה עומדת
 תחת השנחתינו ואנו עומדים הכן
 לעשות המצעדים נגד מי שהעיו לעשות
 דבר זה

בית דין צדק דקה וראים
 ארטה בודאפעסט

Sürgös figyelmeztetés!

Az „Egyenlőség” január 24-én kelt számában orth. kekszről szóló hírdetés jelent meg. Alulírott rabbi-ság ezennel közhírré tesszük, hogy ezen keksz nem áll felügyeletünk alatt.

A megírtó intézkedéseket folyamlatba tejtük.

A budapesti aut. orth. izr. hitközség rabbisága.

— „MECHILÓ-KŐ” A PRÁGAI TEMETŐBEN. Rajs-chajdes Sevat előnapján a prágai chevra bójtnapot tart s azután a bójtölök kivonulnak a temetőbe, körüljárják a temetőt s az ugynevezett mechilókónél imákat mondanak. Mechilókőnek nevezik a temető egy részének hatóságilag elrendelt kiürítésénél bekövetkezett exhumálás miatt a közös sir fölé emelt követ.

— „BÉSZ HABECIRO”: kiadta s jegyzetekkel ellátta Schreiber Abraham görzi főrabbi. (Hermon, Fkft.) A talmudi irodalom értékes gyarapodását jelenti ez a szépen kiállított könyv, amely a Délfranciaországban, a 13. század másik felében működött R. Menáchem Meiri Szanhedrin traktátusához irt kommentárját foglalja magában. Az egész széfer folyékony stílusa miatt rendkívül könnyen tanulmányozható és így a Rásival és Tajszefeszszal való tanulmányozásnak igen hasznos kiegészítője. A kiadó: Schreiber Abraham görzi főrabbi, az egri főrabbi fia. A kiadó rövid, de nagyon tartalmas jegyzeteket látta el a szöveget és összehasonlította a későbbi irodalommal. Nevezett főrabbi ugyanis görzi működése óta hitközségében, amely a zsidóság szempontjából teljesen el volt hanyagolva, jesivát alapított és zsidó

életet igyekszik teremteni. Olaszországban tett utazása alkalmából a pármai híres könyvtár héber kéziratai között ráakadt R. Menáchem művére. A műhöz a kiadó még hozzáfűzte ősenek, R. Akióvó Eger-nek, a pózeni gaonnak megjegyzéseit e traktátushoz. A könyv ára 8 marka. Kapható a Hermon kiadó vállalatnál, Frankfurt a M.

— A HÜGYÉSZI ORTH. HITKÖZSÉG tisztújító közgyűlésén megválasztottak: Strausz Jakob elnök, Ransburg Ede alelnök, Fleischmann József iskolaszéki elnök, Weisz Bernát ellenőr, Rosenbaum József pénztáros, Schwarcz Sámuel és Gottlieb Lajos gabe-k.

— A GYÖRI ORTH. HITKÖZSÉG legujabban tartott közgyűlésén megválasztottak: Schwarz Izidor elnök, Wachler Dávid és Gross Dávid alelnökök, Spitzer Illés ellenőr, Salzer Gusztáv és Raab Márton gaboim.

— A VÁCI ORTH. NÖEGYLET január 25-én fényes teadélután keretében ünnepelte 40 éves fennállását. Az egyesület elnökasszonya Pápa Sándorné. Diszelnöknőnek Herach Sámuelné urnót választották Budapestről. Az ünnepélyt Friedmann Abrahamné nyitotta meg, kinek szavait lelkesedéssel fogadták. Magasnívóju beszédet tartott még Lövinger Mórné és Lövinger Adi urleány.

Orth. מצות!

Bármily mennyiségben, olcsó árak, előnyös feltételek mellett, a legkényesebb, legszigorubb vallási és minden igénynek megfelelő husvétii pászka kapható

Grünstein Jenő
 villanyerőre berendezett pászka gyáránál Szerencs.
 Tegyen egy 5 kg. postacsomag próbarendelést.

Csodaszép parókák

Tartós ondolás (Dauerwellen)
 és hajfestések. — Szolid árak!
Pock Károly
 hölgyfodrász
 Budapest
 VI. Andrásy-ut 19
 Telefon Aut. 199-10

Baja:	Bajai Ujság
Békéscsaba:	Körösvidek
Debrecen:	Debrecen
Debrecen:	Debreceni Független Ujság
Debrecen:	Debreceni Ujság
Dombóvár:	Tolnavármegye
Eger:	Eger
Esztergom:	Esztergom
Győr:	Győri Hirlap
Győr:	Dunántúli Hirlap
Gyula:	Békésmegyei Hirlap
H.-M.-Vásárhely:	Vásárhelyi Friss Ujság
Kaposvár:	Uj Somogy
Kecskemét:	Somogyi Ujság
Kecskemét:	Kecskeméti Lapok
Makó:	Kecskeméti Közölny
Makó:	Makói Friss Ujság
Miskolc:	Marosvidék
Miskolc:	Magyar Jövő
Nagykanizsa:	Reggeli Hirlap
Nyiregyháza:	Zalai Közölny
Orosháza:	Nyirvidék
Orosháza:	Orosházi Friss Hírek
Orosháza:	Orosházi Friss Ujság
Pécs:	Pécsi Napló
Sopron:	Dunántúli
Sopron:	Oedenburger Zeitung
Sopron:	Soproni Hirlap
Szeged:	Sopronvármegye
Szeged:	Délmagyarország
Szeged:	Szegedi Napló
Szeged:	Szegedi Uj Nemzedék
Szeged:	Szegedi Friss Ujság
Székesfehérvár:	Székesfehérvári Friss Ujság
Székesfehérvár:	Fejérmegyei Nüpló
Szentistván:	Alföldi Ujság
Szentistván:	Alföldi Friss Ujság
Szombathely:	Hír
Szombathely:	Vasvármegye
Zalaegerszeg:	Zalaegerszegi Ujság
Zalaegerszeg:	Zalavármegye

Ez a csoportajánlatom szembeötlően olcsó!

Magyarország 23 vidéki városában jelenik meg napilap.

VÁLASSZON

azon napilapok közül 10 totzads szorintí lapot!

A választott 10 vidéki napilapban leközlöm egy hasáb 50 mm. nagyságú hirdetését — mint ez a bekerített térfogat — mind a tíz lapban, kitünően elhelyezve

egyszer 50 pengőért
 mindegyikben 3-3-szor, akár vasárnap, akár hétköznap

összesen 145 pengőért

Erdős József hirdetési irodája
 Budapest, VI., Teréz-körut 35. Telefon: Aut. 125-58

— HALÁLESETEK. Hosszú betegség után hunyt el 73 éves korában a *Keszű Szajfer* egyik jeles tanítványának, *R. Majse Büchlernek* jámbor hitvese, Budapesten. — A sors kifürkészhetetlen akarata mély gyászba borított egy előkelő debreceni orthodox családot. *Friedländer Vilmosné*, ki leánya látogatására a fővárosban tartózkodott, hirtelen elhunyt, 47 éves korában. Temetésén a porig lesújtott családtagokon kívül, számottevő közönség jelent meg, köztük óbudai Freudiger Ábrahám hitközségi elnök. Sussmann pesti és Strasser debreceni főrabbi szívbemarkolóan méltatták az oly korán elhunyt Nagyszony erényeit, nemességét és vallásosságát. **תנצ"ה**

— MULTHETI REJTVÉNYÜNK MEGFEJTÉSE: **ס.ר.ע.ה**. Ha a szó elejét („fejét”) elvesszük, marad **ר.ע.ה**. Ha pedig a szó utolsó betűjét („lábát”) hagyjuk el, akkor a **ר.ע.ה** szót kapjuk, mely a gyász szimbóluma (*gadél perá saar rajsaj*). Jirmijo próféta, a multheti haftorában Egyiptomot „szép borjú”-hoz hasonlítja. **ס.ר.ע.ה** számértéke 355, ugyanannyi, mint a **נ.ש.ה** szóé.

Megfejtették: Óbudai Freudiger Fülöp (Bpest), Pollák Ábrahám rabbi (Bonyhád), Németi László (Nyíregyháza), Grosz Sándor (Magyareregny), Weingarten Dezső, Miklós és Simon. (Újpest), Reich Béla és Guttmann Herman (Nyírbátor), Gyémánt Alfréd, Salcer Sámuel, Katz Lászlár, Engel Gerzso, Wosner Zsizi, Kesztenbaum Samu (Dun.-Streda), Unsorfer Jechezkel és Sándor (Bratislava), Hubert Herman (Hust), Guttmann Herman (Alsócece), Weisz Gyula, Weisz Antal (Eger), Fränkl Sámuel (Zsáka), Wider Etus, Adler Frida, Schwarz Helénke (H.-Nánás), Friedmann Matyu (Kántorjánosi), Katz Salamon, Lichtmann Endre (H.-Szoboszló), Jungreis Amrom (Gyöngyös), Katzburg S. (Ózd), Weisz József (Onga), Friedländer Sámuel (Kemece), Wiesner Adolf (Nyirma), Löwy Mór, és Dezső (Szombathely), Klein Ernő, Stern Szerénke (Makó), Friedmann Miksa (Högyész), Lipsitz Manci, Lefkovits Manda, Rose József és Vera (S.-A.-Ujhely), Weisz Márton, Ovits Ibolya (Püspökladány), Ungár Miklós és Sárika (Érsekudkert), Steiner Fülöp, Andor és Margit (Paks), Friedmann Márton és Dávid (Sárosatak), Frankfurter Izidor (Szeged), Dick Zsigmond (Boldogkőváralja), Berkovits Jenő, Landau Hugó (Salgótarján), Mann Samu (Vác), Lang Ignác (Tamási), Brisk Piri és Czipi (Tasnád), Ungár Mór (Ónod), Neumann B. (Zirc), Schwarz N. s. J. (Gurahonc).

— A NYIRBÁTORI ORTH. HITKÖZSÉG tisztujtása alkalmával megválasztottak: Bleier Ignác elnök, Keszler Izrael és Goldstein Sámuel alelnökök, Lefkovics Herman pénztárnok, Hercz Alter ellenőr, Schwartz Herman és Hercz Izidor gabe-k, Kellner Ignác tb. jegyző. **Képviselőtestület:** Ausländer Sándor, Beilusch Mór, Beilusch Juda, Bleier József, Blum Sámuel, Fettmann Béla, Fried Sámuel, Galet Samu, Keszler Béla, Lefkovics Jenő, Lefkovics Adolf, Nussenzweig Zsigmond, Rothberger Béla, Resofszki Mór, Weisz Izidor, Wechter Márkusz, Weinberger Izidor, ifj. Weisz Lipót, Weisz Adolf.

— A BERLINI NAGY HITKÖZSÉG ELNÖKE BUDAPESTEN. *Georg Karesky* igazgató, a berlini hitközség elnöke a Kereskedelmi csarnok nagytermében előadást tartott „a zsidóság mai problémái” címen. Megjelent a pesti izr. hitközség előjárósága s nagy közönség. Előadó ismertette a berlini hitközség ténykedését szociális, ifjúsági, jóléti, kulturális, gazdasági szempontból. Az előadót nagy ovációban részesítették. Az előadón kívül beszéltek Makai bankigazgató, dr. Patai főszekeresztő és dr. Friedmann Ignác kormányfőtanácsos.

— A KISVÁRDAI MALBIS ARUMIM szegény gyermekeket felruházó egyesület vasárnap délután rendezte meg ünnepélyes keretek között ideai ruhaszétosztását. 80 szegény gyermeket részesített az egyesület jótékonyágában és ruházott fel, mondhatni teljesen. 30 darab „Talisz-kóton”-t is szétosztottak a gyermekek között. A szétosztás után Széll Mihály Chevra elnök mondott köszönetet Berger Herman elnöknek és az egész egyesületnek nagyszabású nemes munkájáért. Majd Berger Herman elnök beszélt meghatóan. Ezek után a gyermekek között cukorkákat osztogattak s ezzel véget ért a szép, humanus ünnepség.

— A CELLDÖMÖLKI TIFERESZ BACHURIM egyesület január 17-én tartotta meg rendes évi közgyűlését. Az egyesület tisztikarába megválasztottak: Elnök Eckstein Jenő, alelnök Steiner Emil, titkár Kluger Jenő, pénztáros Steiner László, ellenőr Steiner Dezső, háznagy Segall Endre. — Választmányi tagok: Brandl Imre, Popper Sándor, Deutsch Jenő, Deutsch Zoltán.

Talány

Beküldte: *Goldstein Mór* (Sátoraljaujhely).

Egy kis grafológia.

ראובן זכין לשמעון ביתא כתרמא אויל
דאי ומחק ננה דביתא וארטא דביתא
אתו לקמיי דרבא ואמר
מרהיק ש"מ דמחיק

(A. eladott B.-nek okirat szerint házat a kertjében. B. a ház tetejét s fundamentumát lerontotta. Az ügy *Rovo* mester elé került, aki azt mondta, hogy a távolságból látszik a rombolás megtörténte.)

Szerdáig beérkező megfejtők neveit a jövő számban hozzuk.

Családi hírek

Breuer Ella, Nagymaros-Pápa és *Strasser Nathan* Debrecen, jegyesek.

Hellmann Gizike Vésztő és *Krausz Jenő* Magyarbányhegyes, jegyesek.

Előkelő közönség jelenlétében avatták vallásunk szent frigyébe újszülött gyermeküket *Klein Armin* és neje Budapesten. A *ma'hal* teendőket *Holzer Lipót* főkantor látta el, kitűnő szakavatottsággal; a koma tisztét főt, *Strasser Salamon* debreceni főrabbi, az örömszülők nagybátyja töltötte be: a „második kvater” *Fuchs Lipót* biharkeresztési főrabbi volt. Az újszülött a „Zsidó Ujság” felejthetetlen, nagynevű alapítójának nevét — *Arjeh* — nyerte. A dúsan terített ünnepi asztalnál megjelent *Frankl Adolf* felsőházi tag, vejével, *Kahan-Frankl Samuval*. Ünnepi beszédet mondtak *Strasser* és *Fuchs* főrabbi, *Groszberg Jenő* főszekeresztő.

Szerkesztői üzenetek

H. E., B.: Néhány év előtt, Pontosan nem tudjuk. — ZSOLCZA: 1. A kérdéses lappéldányt megküldtük. 2. Forduljon a Központi Irodához. VI., Eötvös-u. 19. — B. M.: Az elmúlt nyáron forgalomba kerültek a budapesti orth. rabbinátus hecsherével ellátott u. n. „galgafácánok”. A hecsher nélküliek élvezete természetesen tilos. 2. *Vajchalt* nem, *anénüt* pedig a *sajmeá tesilo*-ban. — „REJTVÉNY”: Két hét előtti rejtvényünket a közölnél kivül még többféle-képen lehetett megfejteni, például: **נ.נ.ד. א.ח.ד. ח.ד.ר. ד.ר.ר.** azután **נ.נ.ד. ד.ר.ר. ד.ר.ר.** stb. stb. — KÁNTORJÁNOSI: P. 3.60. Beküldhető postabélyegben is. — L.: Autodafé=máglya.

A bazini autodafé

1. Történeti elbeszélés a XVI. századból.

Irtá: Stadler Károly

Történetünk a XVI. század elején játszódik. Az akkori Magyarország pártviszályok és véres villongások színhelye volt. A hatalmas győzött, a gyengét eltiporták. Majd az egyik, majd a másik fél került hatalomra. Ilyen viszonyok közepe a zsidóság rendkívül sokat szenvedett. Mindig ő volt a bűnbak, bármi is előadta magát a pártok között. Különösen híres volt a zsidógyűlöletéről Bazin lakossága. A baziniak egyébként szorgalmas emberek voltak s alig-ha imádkoztak, bőjtöltek, vezelkedtek valahol annyit, mint ebben a városkában, melyben csaknem több volt a templom, mint a magánház... Jobbára kisiparosok voltak. A zsidók, mint mindenütt, e helyen is az adott viszonyokhoz alkalmazkodtak. Mesteremberek voltak ők is, mint a nem-zsidók, de minden testületi összetartozás nélkül. A város belterületén nem lakhattak és csakis a városvégi uccákban telepedhettek le, ahol szabadon üzhették mesterségüket. Még vásárok alkalmából sem engedték meg a baziniak, hogy a zsidók portékáikat a piacon kirkják, saját üzletében azoiban ki-ki tudhatott árúján. Amde a zsidók szorgalma és leleményessége lassanként a zsidónegyed felé terelte a vásárokat érkező környékbelieket, kik inkább a zsidó mesterembereket keresték fel, mint a piacot. Ez a körülmény azonban csak fokozta a nem-zsidó lakosság ellenszenvét a zsidók ellen és végül elhatározták, hogy a zsidók „fölös” vagyonát időnként valamely ürügy alatt a saját zsebeikbe fogják átszarmaztatni. Úgy vélekedtek ugyanis, hogy a zsidókat nem kell félteni... Egy kis érvágás csakis hasznukra lehet, annál inkább fognak iparkodni és újra pénzt megtakarítani. Így majd megélünk mi is, ők is — gondolták.. Ilyen volt a baziniak okoskodása, igazságszeretete és az emberi jogról való fogalma.

A bazini zsidó hitközség élén ekkor (1529) egy *Dávid* nevű férfi állott. Józan gondolkozásu, jámbor lelkű és emellett elég vagyonos zsidó, ki nem anyagi jutalomért, hanem „lesém somájim” vállalkozott nehéz szerepére. Dávid, ki a zsidók magánjellegű,

peres ügyeit is intézte, az akkoriban divó szokás szerint „zsidó-bíró”-nak nevezetett. Jól ismerte ő községének kényszerhelyzetét, s iparkodott is befolyásának egész súlyával segíteni rajta. Boldogboldogtalan, zsidó és nem-zsidó, helybeli és idegen csak őt kereste fel, csak tőle kért tanácsot. Ajtaja naphosszat forgott sarkában, a szegénylősek pedig éjnek idején jöttek hozzá segítségért könyörögni.

De Dávid csak a világi dolgokkal foglalkozott, míg az egyházi kérdések rendezését öreg barátjára, rabbi Józsuára bízta. E fenkölt lelkű, nemes szívű pap teljes odaadással szegődött Dávid mellé a közügyek szolgálatába.

R. Józsuva teszi erejét felülmúló tevékenységgel, önzetlenül, a próféták ihletettségével és a pátriárkák nemes egyszerűségével buzgokodott hivei érdekében. Ha hitrokonain anyagilag kellett segíteni, koldusbotot fogott, gazdagabb zsidók könyörödményeit gyűjtve mindaddig, míg együtt nem volt a szent célra szükséges összeg. Gyenge idegzetét a lelkesedés nemes tüze acélosította. Érezte, hogy Dávid és nála nélkül csakhamar veszve volna e kis közösség. Ezért nem ismert pihenést, ezért volt oly kitartó, oly serény és oly áldozatkész.

Dávid és Józsuva eközben óvatosan őröködött a község békéjén. Csak egy szikrája kellett a gonoszlelkűségnek és félni lehetett, hogy lángra lobban a túlerős ellenség féket nem ismerő haragja. A két vezér iparkodása oda irányult tehát, hogy e gyűjtő szikra valahogy fel ne robbanjon.

S mégis, mégis megtalálta útját. Felszállt, gyűjtött és — pusztított.

1529. évi január 29-én tűz támadt Bazin városában. Kigyulladt a csak nemrég épült Mária kápolna. Rövid néhány óra alatt 12 épület füstös romja jelezte a szerencsétlenség színhelyét. A tűz után nemsokára a legcifrább hírek keringtek a városban. Utca-szerete csoportosult a kíváncsiak serege.

— Ki gyűjtötte fel a Mária kápolnát? — kérdezték egymástól.

— Hát ki gyűjtötte fel?... a zsidók — volt a böles válasz.

Csakhamar általánossá vált a zsidók elleni felháborodás. A nép elégtételt kívánt a rajta esett sérelemért. Ha meg nem bosszulná — ugymond — a keresztény vallás ellen elkövetett merényletet, ez a bazini keresztényekre rossz világot vetne.

Másnap már — csodák csodája! — tanu is akadt, aki állította, hogy azt a zsidót szemtől-szembe látta, aki a kápolnát felgyújtotta.

Dávid és Józsuva nem vették tréfára a dolgot. Hiszen csak egy könnyelmű vagy gonosz szándékból odavetett szó, egy kétértelmű megjegyzés — és kész a zenebona. A baziniaknak nem kellett sok. Zsidóüldözés csak annyi volt nekik, mint egy szórakoztató komédia. S ki ne szeretne néha a más rovására mulatni? Kivált ha e „más” csak — zsidó!

A két férfi tehát, be sem várva a dolgok fejlődését, a város bíráját kereste fel, s arra kérte, hogy szembesítse velük azt a bizonyos tanut.

Egy kopott mesterember 12 éves fia csakhamar előtűnt termett s a következőket vallotta:

— Hajnalban, midőn az udvarra léptem, egy zsidót látam létrán a kápolna falára mászni s ott a tetőzet alá valamit elrejtteni. Pár perc múlva már lángban állott az épület.

— Mit tett oda az az ember? — kérde a bíró.

— Azt nem tudom — felelt a fiú.

— Megismernéd-e fiam, azt a zsidót, ha éléd állítanám — kérdezte most a bámuló Dávid.

— Az olyan volt, mint te — viszonzá kiáltva a kérdező. Én nem vagyok a te fiad, tudod? A zsidó mind egyforma, egyik olyan, mint a másik. A tisztelendő ur is mondta.

— De hát hogyan jöjjünk rá, hogy ki volt a gonosz, ha nem tudod megmondani, milyen külsejű volt? Vagy talán nem is zsidó volt, akit láttál?

Erre a fiú elpirult, úgy látszik ily kérdésre nem volt elkészülve, s felugorva helyéről, az ősz pap előtt termett.

— Nem félek ám tőled, kutya zsidó — kiáltotta, s a tisztelretméltó rabbit inzultálta.

(Folyt. köv.)

— LAKODALMAT, BANKETTET minden legkényesebb igényt is kielégítően vállal Klein Géza orth. kóser vendéglős Nyíregyháza, Menürendszer. — Utazóknak árengedmény. —

Sirkövek

Adler J. sirkőraktárában

Telefon: József 364-20.

Budapest, Károly-körut 7. és Rombach ucca 4.

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér.

218/1931.

A DEBRECENI AUT. ORTH. IZR. HITKÖZSÉG az üresedésben levő kántori állásra ezennel pályázatot hirdet. Fizetés megegyezés szerinti. Életkort, családi adatokat, eddigi működést, szigorúan vallásos előéletet igazoló iratokkal felszerelt pályázati kérvények alatti címre küldendők. Pályázati határidő: február 28.

Debrecen, 1931. január hó 22-én.

A debreceni aut. orth. izr. hitközség elöljárósága:

Bernfeld Sámuel. Krausz Abraham
elnök jegyző

Üzletáthelyezés!

30 év óta fennálló üzletemet

Mertész ucca 43. sz. alól

VI. KIRÁLY UCCA 58.

szám alá helyeztem át.

Telefon: Aut. 240-85.

SEIDNER LIPÓT

posztó, divatszövet és szabókellékek áruháza

Billiárd, játékasztal- és íróasztal posztók. — Ebédloasztal, padló és dekoráció filcek.

Kundmachung

Wirkungsvolle **דרישות** in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel **Barmizvo, Chasone** **חידושי תורה**, Gast- u. Antrittsreden verfertigt von Fall zu Fall zu massigen Preise, unter Discretion. Honorar von 5 P. aufwärts, 50 H. Portó recomandirt im voraus erbeten. — Mein **מנהל ישראל** auf **Perek**. Preis 1.20 **Rabbiner Israel Braun** Budapest, Szövevény-ucca 43. Érdeklődés alkalmával válaszbellyeg melléklendő. A drósa-ért járó tiszteletdíj előre küldendő be. Drósek raktáron nincsenek, csak megrendelésre készülnek

„FAVORIT“ gőzmosó, ruhafestő, vegytisztító

VI. PAULAY EDE-UTCA 51.

TELEFON: AUT. 270-14.

Nagy árkedvezmény február hó 15-ig.

ARJEGYZÉK: Férfiöltöny tisztítás ... .. P 4.50

Férfi felöltő tisztítás ... .. " 4.50

Nőruha tisztítás ... .. " 2.80

Hívásra házhoz küldök és pontos időre leszállítok. A telefon díjat a számlából levonásba hozom. Vidékieknek a retourportót visszatértem. Üzletek és üzemek részére fonalfestést, kelmefestést, férfi és női fehérnemű adjusztálást olcsón vállalom.

Apróhirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allást keresőknel szavankint 18, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sipucca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közzölhetők.

JELIGÉS levelek továbbításához szükséges portó okvetlen mellékelendő!

LEGEREDMÉNYESEBBEN közvetít házasságot Sáfrán Jenő, Miskolc, Széchenyi u. 57.

HUSZONKÉT esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi-ut 57/b. Telefon. Cégnekiüli levelezés.

KIZARÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít, Meisels héber könyvkereskedés és tálsziszövöde, Rombach ucca 8. A Rombach templommal szemben. — Bármily könyv megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhoz megyek.

JÓ BARÁTŰNK részére, ki önhibáján kívül elvált asszony, 40 év körüli *ben tajret* keresünk, ki iroda vezetésére megfelelő képzettséggel bír, s ilyen pozícióban elhelyeznénk. Hozománya, 3 szobás lakása van. „Idealizmus” jelíge a kiadóba.

KERESEK 20 éves, esinosnak mondott hujom részére csakis vallásos, egzisztenciával bíró fiatalembert. Hozomány 3-4000 P. „Bász talmidchóchom 20” jelige.

LEGOLCSÓBBAN szállítok utánvétellel purim-szindarabokat. Nagy siker! Meg nem felelőt becsérlek. Guttman Sámuel, Nyirbátor.

LOWINGER SÁMUEL, házasságközvetítő, Kaba. Minden információt kibír. Eredmény biztos.

UTAZÓT keresek borszakmában. Stern Dániel, Kisvárdá.

VOLT TALMUDISTA, jelenleg borszakmában, állást cserélne, esetleg vas- és épületfakereskedésbe is. „Törekvő” jelíge.

BÓCHEREK figyelmébe! Purimspielokat 1, 2, 3, 4 és 5 felvonásban, 1-től 10 személyesig, legolcsóbban szállítok pénz előzetes beklődése mellett, vagy utánvétellel. Árak 1 P-től 16 P-ig. Meg nem felelőt becsérlek vagy a pénzt visszaküldöm. Reich Béla, Nyirbátor, Piac-tér 24.

UTAZÓK FIGYELMÉBE! Kecskeméten állandóan kapható orth. kóser libasült és felvágottak, libamáj stb. Özv. Klein Rudolfné, Kecskemét, Rákóczi-út 5.

SZÉP PAPIRHÉJU diót á 88 fill., aprószemű fehér babot (zvergelbohnen) á 36 fillér, nagyszemű tiszta lencsét 58 fill., szép mandulát 70 filléres árban szállít utánvétellel: Mandl Márton, Gyöngyös.

75 ÉVES betegen fekvő öz. asszony könyörög hittestvéreihez, hogy segítsék őt a nagy nélkülözéseiben és nyomorában. Özv. Márkus Miksáné, Bpest, Petneházi-utca 11/a, fidsz. 11.

CELLDÖMÖLKÖN átutazók olcsón és izletesen étkezhetnek Schwartz orth. étkezdéjében. Lakodalmakat jutányosan vállalom.

KERESÜNK négy elemista gyermek mellé talmudistát, aki vizsgára előkészít. Kohn Miksa, Balatonszemes.

15 ÉVES fiú, volt szabótanonc, tanulónak ajánlkozik. Megkeresést „Szorgalmas 15” jelíge a kiadóba kér.

PURIMELŐADÁSOK! Rendezők figyelmébe! Ha elsőrangú erkölcsi és anyagi sikert akarnak, úgy forduljanak bizalommal Holzschlag Sámuelhez, ki rendez, játszik, maszkiroz, magyar, német és jidis nyelven. Pest környékén is. Holzschlag Sámuel, Dob-utca 21.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája
Budapest, VII., Kertész-utca 21

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ל"ץ

Szerkesztő és kiadóhivatal:
Budapesti, VII., Sip ucca 10. sz.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A szovjet vallásüldözése ellen

Megrendítő képet nyújtott, a lapok jelentése szerint, egy Szovjet-oroszországból kiűzött püspök előadása. Nagy urak, kitűnő állásban levő potentátok, katolikus főpapok hallgatták a szomorú s egyben vérlázító helyzetet, amelybe a feneketlen osztálygyűlölet, a brutális fanatizmus, a véres terror taszította a vallás szolgálait s híveit. *Elkobozzák a templomokat, a papokat kiközösítet emberekknek degradálják, a bibliákat összegyűjtik és papirzúzó gépekkel foszlányokra tépetik. Az iskolákban a legvadabb atheizmust tanítják s aktiv i-tentagadókat nevelnek, azaz olyanokat, akik nem elégednek meg az egyszerű tagadással, hanem új vallásként hirdetik — a vallástalanságot. Emellett szellemiek terén a legvisszataszítóbb terror uralkodik, nincs sajtószabadság, nincs véleményszabadság, mindenütt titkos ügynökök, hirtelen eltűnések, kivégzések.*

A menekült görögkeleti püspök e lélekzetelállítóan borzalmas jeleneteket felelevenítő előadásán nem voltak zsidók jelen, de azért minden zsidót érdekelhet az előadás. Zsidók azért nem jöttek el, mert nyilván nem hívták meg őket, kiméletből, azért, mert egy fajvédő szervezet helyiségében folyt le a rendezmény. Az előadó a zsidókat is üldözik s a szovjet a mohamedánokat is mindinkább belevonja az egyházellenes propagandába. Hálásaknak kell lennünk e kijelentésért, mert ha a mohamedánokra mondottakat a zsidókra vonatkoztatta volna, s csak sejtetni engedte volna, hogy a zsidó vallás üldözése nem olyan rettenetes, mint a keresztény egyházaké, akkor megindult volna az ismert lapokban a gyűlölet kavarnáiból s a rágalom alvilági örvényeiből a szennyáradat a zsidók felé. Így azonban meg kell elégedniük a faj-

védőknek azzal, hogy ha a szovjet irtóháborút is indít a keresztény és zsidó vallás ellen, legalább bizonyos fokú kiméletet tanusít a keleti „turáni” testvérek mohamedán, esetleg budhista vallása iránt.

Nekünk, orthodox zsidóknak, a püspök előadása nyomán eszünkbe juthat a *tisobéovi* gyászadalok ama részlete, amely szól Edom-ról, melynek innia kell a bódító pohárból. *Egy tizenöt évvel ezelőtt még uralkodó egyház papja a zsidó sorsot éli át, a zsidó sorsot, amelyet gólsznak neveznek! Szomorú dolog, de tulajdonképpen egy megvilágító példa a középkori zsidó martiriumból: ilyen lehetett! És eszünkbe jut a *lubavitschi* martir rebbe esete: A híres rabbinasztia tagját is elfogta a szovjet, bebörtönözte, nem volt más bűne, mint csak az, hogy Tórát tanított s jesivát tartott; börtönében állandóan veszélyben forgott élete s óriási közbenjárásra kiutasították Oroszországból, ahonnan Amerikába ment s a szovjet borzalmait ellen azt prédikálta, hogy áldozni kell a szenvedő testvéreikért, Tórát kell tanulni; az erőszakkal szemben s az anyagiasság arany-borjújának imádatával szemben a szellem tanát az eszmék kultuszát kell kultiválni. S most a lubavitschi rebbe Szovjet-oroszország egyik határmenti országában él és igyekszik lelket önteni szenvedő testvéreibe.*

Azt mondta e héten egy jeles magyar író, hogy a mai ember repülőgépen jár, de a *Dsingisz kán* korabeli erkölcsök szerint él. A tatár kán erkölce az erőszak, a gyengék elnyomása, az eszme lábbaltiprása, a gondolat semmibe se vevése. Ki tagadhatná, hogy az emberek egy része ezek szerint rendezte be életét. Ki tagadhatná, hogy nálunk is az elmúlt tizenkét esztendőben sokan a vallási szeretetet hangoztatták és *Dsingisz kán* szerint cselekedtek.

Az igazi vallásosság szellemének kellene áthatni az embereket, hogy a repülőgép korában ne tatárerkölcsök szerint éljenek. De a fajgyűlöletnek nincs joga *Dsingisz kán* ellen hadakozni!

A száműzött püspök az európai szolidaritást akarja felrészni előadásával. Hogy ez bekövetkezhessen, meg kellene változnia az egész közélet mentalitásának nálunk s mindenütt, ahol azt hiszik, hogy lehet egyfelől gyűlöletet, elnyomást hatalmi eszköznek felhasználni s másfelől kultur-szolidaritásról beszélni. Pedig a gyűlöletnek nem lehet egyszerre kigyó- és galambfeje. Az európai közvélemény az egykori cári uralom zsidóüldözésénél sem akarta megtagadni, hogy a népeket morális szolidaritásra kell nevelni. E nevelés hiánya miatt — a fajelméletet hirdetőknél — pusztában kiáltó szó a püspök megbotránkozása s az európai együttérzésre való reménykedése.

Előbb minden országnak saját magának kellene megalkotni az üldözést nem ismerő vallásosság, az önző gyűlöletet elvető erkölcs frontját, ahogy a talmudi közmondás tartja: „kesajt aczmoach veachár kach kesajt achérim — előbb ékesítsd tenmagadat, mielőtt másokat akarsz feldiszíteni.” Csak azután lehet sikeresen szembeszállni az új tatárjárással.

A soproni helyzet

Multheti számunkban közöltük azon soproni jelentésünket, miszerint a vizzálykodás az ottani orth. hitközségben a tetőfokát elérte és az illetékes körök rendcsinálása, illetőleg békeltetése sürgőssé vált. Ezzel kapcsolatban azt a hirt vesszük, hogy a *Központi Iroda* megbízásából, e héten kiszállt Sopronba *Snyders Bernát* győri főrabbi, a Rabbizottság tagja. A főrabbi felülvizsgálta a helyzetet és mindkét párttal való békeltető tárgyalásainak eredményéről jelentést tett az Irodának.